

RUHTADEAPMI DU BOAZODÁLU BUORRIN – BOAZO- JA LUONDDUEALÁHUSAID RÁHKADUSDOARJAGAT

Boazodoalu ja luondduealáhusaid doarjagat gárgehit ja doalahit dáluid buvttadus- ja orrundiliid. Boazodoaluin bargin sáhtát ochat doarjaga boazodoalus dárbbášlaš investeremiidda, buoridit šlája dehe álkidahttit vuogáiduvvama odđa diliide. Sáhtát ochat maid vistehuksendoarjaga, mii buorida boazodehe luondduealáhusdálu vistediliid. Priváhta ealáhusbargi lassin bálgesat sáhttet ochat doarjaga investeremiidda ja áiddiid bajásdoallamii.

Investeremat ja vistehuksen

Sáhtát ochat boazodoalu ja luondduealáhusaid investerendoarjagiid, jos:

- don leat 18–64-jahkásaš
- dus lea dárbbahassii buorre ámmátmáhttu
- don orut boazodoalloguovllus
- du jahkásaš dietnasat earás go boazodoalus dehe luondduealáhusain leat vuollel 40 000 euro (jos ozat doarjaga ovttas náittosguimmiinat, dudno jahkásaš dietnasat earás go boazodoalus dehe luondduealáhusain leat oktiibuot vuollel 60 000 euro)

- oaččut dehe boadát oažžut iežat váldobirgenlági boazodoalus dehe luondduealáhusain dehege
- oamastat unnimusat 80 eallit guđđojun bohcco dehe
- du jahkásaš boadut luondduealáhusain leat unnimusat 8500 euro.

Jos don leat deavdán 60 jagi, de don it sáhte oažžut doarjaga orrunviesu huksemii, viiddideapmái dehe vuodđodivvumii.

Don sáhtát oažžut doarjaga gielkáinvesteremii golmma jagi gaskkaid, jos don leat dahkan juohke golmma boazodoallojagi 45 bálgesa stivrra dohkkehan bargobeavvi.

Sáhtát oažžut doarjaga njealjejuvllaga investeremiidda njealji jagi gaskkaid, jos don leat bargan juohke njealji boazodoallojagi 30 bálgesa stivrra dohkkehan bargobeavvi. Bálgesa dohkkehan bargobeavvit leat maid alit doarjajaproseanttaid eaktun.

Ale álggat investerema ovdal go don leat ožžon EJB-guovddázis mearrádusa doarjaga mieđiheamis.

Nuorra ealáhusbargiid doarjagat

Sáhtát oažžut nuorra ealáhusbargi álggahandoarjaga, jos don leat vuollel 41-jahkásaš ja álggahat vuosttaš háve dálus ealáhusbargin, geas lea ovddasvástádus boazodoalus. Dus galgá leat dárbbaslaš buorre máhttu, vai sáhtát oažžut álggahandoarjaga. Sáhtát álggahit dálloidalu dakkaviđe iežat ovddasvástádusain, go du álggahandoarjjaohcamuš lea johttáhuvvon Sámi (Lappi) EJB-guovddážiis.

Sáhtát oažžut investerendoarjaga bohccuid ja meahcefiervvuid háhkamii, jos:

- don leat vuollel 40-jahkásaš
- oamastat 50–79 eallit guđđojuvvon bohcco
- don čatnasat bargat 60 bálgesa dohkkehan bargobeavvvi golmma boazodoallojagi áigge.

Bálgesiid doarjagat

Bálges sáhttá ohat investerendoarjaga ja bálgesa áiddiid bajásdoallandoarjaga, jos dat deavdá boazodoallolágas dasa biddjojuvvon geatnegasuodaid. Bálges sáhttá álggahit investerema dan maŋjel, go EJB-guovddáš lea dahkan mearrádusa doarjagis.

Bálgesiid áiddiid bajásdoallaninvesteren sáhttá goitge álggahuvvot dan maŋjel, go ohcamuš lea johttáhuvvon. Dasa lassin bálges sáhttá álggahit investerema ollašuttima ovdal ohcamuša johttáheami, jos ollašuttin ferte álggahuvvot, vai billahuvvan áidi sáhttá buhttejuvvot dehe vaháгат, mat šaddet earái go boazodoaluin bargái, sáhttet caggojuvvo. Dáin dápáhúsain doarjjaohcamuš sáhttá goitge dahkkojuvvo dakkaviđe, go dat lea vejolaš.

Dutkanruhtadeapmi

Lunddolaš olbmot, priváhta ja almmosvuoigatvuodalaš servošat sihke vuodđudusat sáhttet ohat dutkanruhtadeami. Ale álggat dorjojuvvon doaimbajibuid ovdal go don leat ožžon EJB-guovddážiis mearrádusa.

Fitnodatdoaimbaplána

Jos ozat álggahandoarjaga dehe investerendoarjaga, masa gullá loatna, EJB-guovddáš gáibida, ahte lavttát fitnodatdoaimbaplána ohcamušat čuovusin.

Fitnodatdoaimbaplána doallá sisttis čuovvovaš dieđuid:

- du ahki, govvádus ámmátmáhtustat sihke dieđut fásta orrunbáikkistat
- govvádus du dálu doaimmas ja ealáhusain bargamis sihke árvoštallan doaimma riskkain
- dieđut, mat gusket du dálu hálddašeami ja ráhkadusa; bálges, masa gulat; man olu doaimma buktá barggu; dálu buvttaduslaš várit ja daid heivvolašvuohta doarjjavuloš doibmii; bohccuid ja eará buvttalliid eallimearit ja buvttadusmearit sihke dieđut, mat laktásit luondduealáhusaid ealáhusdoibmii

- dieđut dálu doaimma gárgeheamis ja gárgeheami ulbmiliin sihke váldobuktagiid márkanastinvejolašvuodain
- oba dálu ruhtadilleplána, mii doallá sisttis boazo- ja luondduealáhusaid dietnasa, iežat eará dietnasa sihke du ja beallelaččat jahkásas ollislaš dietnasiid
- dieđut eará doaimbajibju ollašuttima dáfus dárbbaslaš áššiin sihke váikkuhusain du dálu buvttadandiliide bargobirrasa, luondduriggodagaid suvdilis anu dehe elliid buresbirgejumi dáfus.

Ráhkát fitnodatdoaimbaplána árvoštallamiid ohcamušjagi ovddit jagi, ohcamušjagi sihke unnimusat viđa ohcamušjagi čuovvu jagi oasis. Buvtte plánastat ovdan einnostusa ákkaid ja gállduid. Váldde plánastat vuhtii álggahan- ja investerendoarjaga meari, mii dutnje vejolaččat mieđihuvvo daid jagiid, goas doarjagat máksojuvvojit.

Oza doarjaga

Daga ohcamušat elektrovnnalaččat Hyrrä-bálvalusas: www.mavi.fi/hyrra

Sáhtát ohat doarjagiid maid nu ahte doaimmahat skovi Sámi (Lappi) EJB-guovddážiis. Nuorra ealáhusbargi álggahandoarjaga sáhttá ohat skoviin 3549, investerendoarjaga skoviin 3561, loatnalohpádusa skoviin 3549L ja stáhtadáhkádusa skoviin 3562.

Nuorra ealáhusbargi álggahandoarjaga, ealáhusbargi investerendoarjaga, viessohuksendoarjaga ja bálgesa investerendoarjaga sáhttá ohccojuvvo bistevaččat. EJB-guovddáš dahká mearrádusaid doarjjaáigodagaid mielde, mat leat:

- 16.1.–15.4.
- 16.4.–15.6.
- 16.6.–15.9.
- 16.9.–15.1.

Eará doarjagat sáhttet ohccojuvvo jahkásaččat čuovvovaččat:

- bálgesiid áiddiid bajásdoallandoarjaga maŋimusat 15.1.
- dutkanruhtadeapmi maŋimusat 31.3.
- earenoamáš ovdamuni maŋimusat 31.12.

DOARJJAMEARRI DOARJJAČUOZÁHAGAIÐ MIELDE

Ealáhusbargi investerendoarjja

Doarjjačuozáhat	Stáhtaloatna	Doarjja
	Proseantta dohkkehahtti goluin	Proseantta dohkkehahtti goluin
Bohccuid oastin		
Nuortalašguovllus	60	35
Eará boazodoalloguovllus	60	-
Eará boazodoalloguovllus, go ohccis leat unnimusat 50 eallit guđđojuvvon bohcco ja bargobeivviid eavttut ollašuvvet*	60	20**
Mohtorgielkkát		
Boazodoalloguovllus	-	20
Boazodoalloguovllus, go bargobeivviid eavttut ollašuvvet ***	-	35
Boazodoalloguovllus, go ohccis leat unnimusat 50 eallit guđđojuvvon bohcco ja bargobeivviid eavttut ollašuvvet*	-	40
Njealjejuvllagat		
Boazodoalloguovllus	-	20
Boazodoalloguovllus, go bargobeivviid eavttut ollašuvvet ***	-	35
Boazodoalloguovllus, go ohccis leat unnimusat 50 eallit guđđojuvvon bohcco ja bargobeivviid eavttut ollašuvvet*	-	40
Eará luovosopmodat		
Nuortalašguovllus	50	40
Eará boazodoalloguovllus	60	-
Buvttadanvisttit		
Nuortalašguovllus	40	50
Eará boazodoalloguovllus	60	-
Buvttaduslaš geaidno-, čáhcefuolahus- ja elerávdnjeninvesteren, mii ii gula vistti goluide		
Nuortalašguovllus	50	40
Eará sajes	60	-
Bargoenanaviesut, luondduealáhusguovlluin dálu olggobealde		
Vuodđodivvun ja viiddideapmi	60	-
Oddáhuksen	60	20

*Ohcci čatnasa bargat 60 bálgesa dohkkehan bargobeivvi golmma boazodoallojagi áigge.

**Doarjja miedihuvvo dušše daid bohccuid oastimii, maid oastimiin ohcci boazomearri loktana 80 eallit guđđojuvvon bohccui.

***Ohcci bargan golmma boazodoallojagi áigge unnimusat 45 bálgesa dohkkehan bargobeivvi.

**** Ohcci bargan njealji boazodoallojagi áigge unnimusat 30 bálgesa dohkkehan bargobeivvi.

Ealáhusbargi viessohuksendoarjja

Vuodđodivvun ja viiddideapmi luondduealáhusguovllus	60	20
Oddávisti luondduealáhusguovllus	70	10
Oddávisti, vuodđodivvun ja viiddideapmi eará boazodoalloguovllus	80	-

Bálgesa investerendoarjja ¹⁾

Guohton-, suodje- ja bargoáiddit	-	70
Rátkin-, árru-, merken- ja guodohanáiddit	-	60
Boazonjuovahaga vuodđodivvun, bargoenanavistti hukseninvesteren, geaidnu, mii doalvu rátkináidái dehe boazonjuovahakii	-	50
Bargoenanavisttit	-	50
Meahccefievru, fievrridangálvvut, diehtovuogádagat ja –rusttegat sihke eará danveardásaš luovosopmodat	-	40

Válljenmeannudeapmi

Álggahandoarjagis dehálaš mearkkašupmi lea fitnodatdoaimaplánas, man vuodul EJB-guovddáš árvvoštallá dálu menestumi vejolašvuodaid. Fitnodatdoaimaplánain čájehat, mot áiggot ovdánahttit iežat dálu. Don galggat čatnasit fitnodatdoaimaplánastat iežat ovdanbuktin doaimabijuide. Don galggat dálustat olahit mearreáiggis 80 eallit guđđojuvvon bohcco meari, mii lea doarjaga eaktun, ja unnimusat 8500 euro jahkásaš ollislaš dietnasiid.

Jos doarjaga miediheapmái čujuhuvvon várit eai ole buohkaid investeremiid doarjumii, mat devdet doarjaga eavttuid, de adnojuvvo válljenmeannudeapmi.

Viessohukseninvesteremiin vuoruhuvvojit vuodđodivvunvuloš dálut ja dálut, main leat buoremus eavttut gánnáhahti doibmii ja geaidda orrundiliid buorideapmi lea dálu menestumi dáfus deháleamos.

Eará investeremiin deattuhuvvojit investeremat, mat buoridit ekonomalaš doaimaeavttuid ja ovddidit bargodorvvolašvuoda, barggus veadjima, elliid buresbirgejumi dehe energijain beaktilis ávkkástallama.

Sihke orrunhukseamis ja eará investeremiin deattuhuvvojit maid ohccit, geaid dálllu lea sámiid orrunguovllus dehe nuortalašguovllus.

Doarjjamearit

Hukseninvesteremiin doarjjamearri lea lea álohii unnimusat badjel 1000 euro. Dan unnit investeremii EJB-guovddáš ii juollut doarjaga. Eará doaimabijuin vástideaddji mearri lea 500 euro.

Sáhtát oažžut álggahandoarjaga oktiibuot 50 000 euro, mas doarjja lea 25 000 euro ja stáhtadoarjaga sihke váriidsirdima vearrofriddjavuoda mearri 25 000. Sáhtát oažžut stáhtaloana eanemusat 80 % dohkkehuvvon háhkanhattis ja goitge eanemusat 100 000 euro.

Lassidiehtu fierpmis

www.ely-keskus.fi/lappi
www.mavi.fi/hyrra

Váldde oktavuoda

Doarjjaohcamis nevvot
Sámi (Lappi) EJB-guovddáš: www.ely-keskus.fi/lappi
Bálgesiid ovtastusa neavvut: www.paliskunnat.fi

